

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА - ПРИРОДА И ДРУШТВО (четврти разред)

Упутство је саставни део наставног програма. Односи се на начин реализације програма ради остваривања циљева и задатака предмета *Природа и друштво*, као и циљева и задатака разрађених на нивоу разреда. *Учитељ је дужан да се упозна са циљевима и задацима, концепцијом, сврхом и садржајем, структуром програма предмета и да их уз наводе дате у упутству доследно примењује у непосредном васпитно-образовном раду са ученицима.*

Наставни предмет *Природа и друштво* у четвртом разреду представља програмски континуитет интегрисаног наставног предмета из прва три разреда основног образовања и васпитања. Наставља развојну концепцију узлазних спиралних кругова у грађењу појмова, усвајању знања, умења, ставова и вредности из интегративних области природе и друштва. Поступно развија принцип завичајности који се протеже кроз први циклус:

I разред *Моја околина* (непосредно окружење)

II разред *Моје место* (насеље са околином)

III разред *Мој завичај* (природно и друштвено окружење, крај односно крајина)

IV разред *Моја домовина* (држава Србија, део света).

Структура програма јасно указује на континуитет у појачаном развијању знања из природних наука што се очитава у циљевима, избору садржаја и начина реализације програма *Природа и друштво* у четвртом разреду. Такође се јасно наглашава и нов приступ при изучавању прошлости на овом узрасту, који је ослобођен садржаја из шире политичке историје, јер их ученици теже усвајају и брзо заборављају.

Наставни предмет *Природа и друштво* реализује се **по новом наставном плану са 72 часа годишње**, односно **2 часа недељно, као интегрисан наставни предмет**. У наставном процесу потребно је расположиви фонд часова флексибилно дистрибуирати и организовати тако да се уважи концепција предмета, општи циљ, остали циљеви и задаци предмета, као и циљеви и задаци *Природе и друштва* у четвртом разреду.

У наставном процесу полази се од несистематизованих искуствених сазнања детета и иде се ка општим, научно заснованим, систематизованим знањима из области природе, друштва и културе. При избору програмске грађе, примењена је концепција *спиралних кругова* у циљу формирања елементарних појмова и постављања мреже за *систем појмова* из наведених области, у складу са узрастним карактеристикама ученика.

Основна интенција наставе предмета *Природа и друштво* није само усвајање програмских садржаја, већ подстицање развојних потенцијала детета. Наведени садржаји су усмерени на развој интелектуалних, психофизичких, когнитивно-конативних и социјално-афективних сфера личности детета, што се огледа у наведеним циљевима и задацима.

У програму предмета *Природа и друштво* циљеви су дати двојачко:

- **експлиците** - као идеје водиле у практичној реализацији програма
- **имплиците** - дати и садржани у избору, структурирању и начину реализације програмских садржаја.

Циљеви програма су постављени тако да експлиците и имплиците утичу на развој ученика, паралелно изграђујући њихове *интелектуалне способности, практичне вештине, ставове и вредности*.

Експлиците циљеви јасно су наведени у програмским садржајима.

Имплиците циљеви су "прикривени" и наглашавају *васпитну компоненту образовања*. Они се реализују и спроводе преко одабраних садржаја и активности, *који превазилазе оквиру предмета и разреда, залазе у све области* које се обрађују у оквиру првог циклуса образовања и надаље. Конкретизују се кроз одређене оперативне задатке и активности, а односе се на сферу стицања умења и навика, развијања вештина, као и формирања ставова из следећих области: *екологија, демократија, здравље и технологија*.

Обе групе циљева реализују се избором садржаја из области природе, друштва и културе. У процесу учења/наставе ученик ће пречистити представе, градити појмове и поставити основе за формирање система појмова, научити како се уочава разлика између претпоставке - тврдње - чињенице и стицати увид у структуре и сплетове узајамних веза у свету коме припада.

Измењеном концепцијом програма, односно остваривањем циљева и задатака преко спиралних кругова, избегава се рутинско понављање, а усвајањем наведеног садржаја програма, омогућује надограђивање знања, умења, вештина и ставова, изградња појмова из области природе и друштва. Концепција предмета подразумева оспособљавање ученика за коришћење различитих извора знања, графичких и електронских медија, с намером да се код ученика развије функционална писменост као подлога за даље учење и сналажење у свакодневном животу.

Програмом су одређени само општи циљеви и задаци предмета *Природа и друштво* у целини и у програму четвртог разреда, а даља оперативна разрада циљева и задатака препуштена је учитељима као својеврсни вид слободе у креирању наставног процеса.